Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Dnro V/36854/2021

13.12.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 10.12.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 230/2021 vp).

Hallituksen esityksessä esitetään tartuntatautilakiin uutta 48 a §:ää, jossa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestävälle ja tuottavalle julkiselle tai yksityiselle toimijalle velvollisuus huolehtia covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden suojaamisesta varmistamalla, että näiden asiakkaiden ja potilaiden kanssa työskentelevällä henkilökunnalla ja opiskelijoilla on joko covid-19-taudin sairastamisen tai covid-19-rokotusten antama suoja covid-19-tautia vastaan. Esityksen mukaan työnantaja voisi vain erityisestä syystä käyttää em. asiakkaiden ja potilaiden kanssa työskentelyyn henkilöä, jolla ei ole riittävää suojaa covid-19-tautia vastaan. Lisäksi säädettäisiin työnantajan oikeudesta käsitellä työntekijän, virkamiehen, viranhaltijan ja opiskelijan covid-19-rokotussuojaa tai sairastettua covid-19-tautia koskevia terveystietoja. Esityksen mukaan covid-19-tautia vastaan rokottautuminen olisi sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleville henkilöille kuitenkin yhä vapaaehtoista ja työnantajia edellytettäisiin tarjoamaan 48 a §:n mukaisissa tehtävissä toimiville, riittämättömän covid-19-tautisuojan omaaville henkilöille ensisijaisesti muuta sopivaa työtä. Tartuntatautilain muutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian ja olla voimassa 31.12.2022 saakka.

Valviran lausunto

Valvira pitää esitettyä lakimuutosta ja sen tavoitteita kannatettavina ja oikeasuhtaisina vallitsevassa covid-19-tautilanteessa. Valvira kannattaa myös sitä, että asiasta säädettäisiin esitetyllä tavalla tarkkarajaisesti ja täsmällisesti laissa, kuten myös eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 30.4.2021 (EOAK/1291/2021) katsonut. Valvira toteaa kuitenkin, että esityksessä arvioidut, riittämättömän rokotussuojan omaavien sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevien henkilöiden lukumäärät vaikuttavat varsin suurilta, mikä saattaa aiheuttaa työnantajille vaikeuksia rekrytoida riittämättömän covid-19-tautisuojan omaaville, tartuntatautilain 48 a §:n mukaisissa tehtävissä toimiville henkilöille sijaisia useilla alueilla. Henkilöstövajetilanteet yhdistettyinä uusien

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

henkilöiden perehdyttämiseen aiheuttavat taas riskejä potilas- ja/tai asiakasturvallisuudelle, jonka varmistamisessa on jo nyt ollut haasteita. Valvira pitää tämän vuoksi perusteltuna, että tartuntatautilain 48 a §:n 1 ja 3 momenttien soveltaminen alkaisi esitetyllä tavalla vasta 30 päivän kuluttua lain voimaantulosta, jolloin sääntelyn piiriin kuuluvilla henkilöillä olisi mahdollisuus hakeutua rokotettavaksi niin katsoessaan ja työnantajat voisivat aloittaa lakimuutoksen edellyttämät toimenpiteet. Valvira toteaa kuitenkin, että työnantajien pitäisi heti lain voimaantullessa pystyä osoittamaan/nimeämään ne työtehtävät ja henkilöt, jotka kuuluvat 48 a §:n soveltamisalaan. Em. saattaa edellyttää sosiaali- ja terveysministeriön lisäohjausta asiassa yhdenmukaisten menettelyjen varmistamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestävien ja tuottavien toimijoiden heterogeenisyys huomioiden. Em. on edellytys myös lain tehokkaalle ja onnistuneelle toimeenpanolle sekä valvonnalle.

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnassa voitaisiin kantelun tai muutoin valvonnan kohteena olevan seikan johdosta edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa toimivan henkilöstön covid-19-suojan selvittämistä. Valvira kiinnittää valvonnasta esityksessä todetun osalta huomiota siihen, että työntekijöiden riittävän covid-19-tautisuojan varmistaminen ja valvonta kuuluvat ensisijaisesti työnantajille, minkä velvoittavuutta tulisi korostaa esityksessä. Valvontaviranomaisten (aluehallintovirastot ja Valvira) jälkikäteiset, esimerkiksi yksittäiseen kanteluun liittyvät toimenpiteet (kuten hallinnollisen ohjauksen antaminen sosiaali- tai terveyspalveluja tuottavalle) eivät ole kovinkaan nopeita tai tehokkaita tapoja puuttua työnantajien toiminnassa mahdollisesti ilmeneviin puutteisiin. Valvira kiinnittää myös huomiota siihen, että lakimuutos lisää väistämättä valvontaviranomaisten valvontatehtäviä, joihin ei ole kuitenkaan osoitettu esityksessä lisäresurssia.

Valvira kiinnittää vielä huomiota siihen, että esitettävä velvoite koskisi ”sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestäviä ja tuottavia julkisia ja yksityisiä toimijoita”. Sääntely ei siten koskisi sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä ainoastaan välittäviä henkilöstövuokrausyrityksiä, joihin välitettävät työntekijät ovat usein työsuhteessa. Esityksessä tulisikin vielä selventää menettelyjä sen osalta, mikä taho vastaa henkilöstövuokraustilanteessa riittävän covid-19-tautisuojan varmistamisesta 48 a §:n mukaisissa tehtävissä toimivalta ja mikä taho saa käsitellä henkilöstövuokrausyritysten välittämien työntekijöiden covid-19-tautisuojaa koskevia tietoja. Em. on tärkeää erityisesti sen vuoksi, että esitetyn lakimuutoksen tullessa voimaan työnantajat joutuvat lisääntyvästi käyttämään henkilöstövuokrausyrityksiä riittämättömän covid-19-tautisuojan omaavan henkilöstön korvaamiseen työpaikoilla, jolloin menettelyjen tulisi olla em. osin sääntelyllisesti selviä. Valvira toteaa lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisilla ei ole toimivaltaa valvoa

kirjaamo@valvira.fi Puhelin 0295 209 111 www.valvira.fi

PL 43, 00521 Helsinki
Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Faksi 0295 209 700

Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi
Faksi 0295 209 704

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

henkilöstövuokrausyrityksiä, vaan ainoastaan sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavia toimintayksiköitä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

Ratkaistu: 13.12.2021
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Linna Hanna, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lisätietojen antaminen

Lisätietoja antaa tarvittaessa lakimies Hanna Linna, p. 0295 209 421.